МОТИВИ

към проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 от 2014 г. за условията и реда за водене на регистрите при международно осиновяване и даване на съгласие от министъра на правосъдието
(обн., ДВ, бр. 91 от 2014 г.)

1. Причини, които налагат приемането на проект на Наредба № 3 от 24.10.2014 г.

На първо място през 2023 г. и 2025 г. бяха приети изменения и допълнения в Семейния кодекс (СК), допълващи и уточняващи процедурите по глава осма „Осиновяване“, в това число и Особените правила при международно осиновяване по раздел V.

С промените в Семейния кодекс се прецизират и правомощията на министъра на правосъдието в качеството му на централен орган по Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване, съставена в Хага на 29 май 1993 г. (чл. 112, ал. 2, 3 и 6 СК); условията за вписване на дете в Регистрите при международно осиновяване – чл. 113, ал. 2-5 СК, съставът и компетентностите на Съвета по международно осиновяване – чл. 114, ал. 1 и чл. 115, т. 3 СК.

Допълнителен аргумент е, че Наредба № 3 от 2014 г. е издадена от министъра на правосъдието през 2014 г., а е последно изменена през 2019 г. Натрупаният опит и дългият период по прилагането на Наредба № 3 от 2014 г. идентифицираха необходимост от прецизиране на отделни разпоредби, което ще доведе до подобряване на ефективността на процедурите, уредени с подзаконовия нормативен акт.

2. За решаването на идентифицираните проблеми при изготвянето на проекта на нормативен акт са поставени следните цели:

2.1. Да се прецизират разпоредбите на Наредба № 3 от 2014 г. в съответствие с действащата законова уредба;

2.2. Да се постигне по-висока ефективност, прецизност и бързина на процесите, свързани с вписването в регистрите по чл. 113, ал. 1, т. 1 и 2 СК, даването на съгласие от министъра на правосъдието за осиновяване на дете с обичайно местопребиваване в Република България от лице с обичайно местопребиваване в чужбина и предпремането на специални мерки в случаите по чл. 112, ал. 6 СК.

3. Очакваните резултати от приемането на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 от 2014 г., са следните:

3.1. Постигане на съответствие на Наредба № 3 от 2014 г. с действащата законова уредба, като:

- разпоредбите, съдържащи препратки към СК, се приведат в съотвествие с измененията и допълненията обнародвани в бр. 106 на „Държавен вестник‘‘ от 2023 г. и бр. 26 и 52 от 2025 г.

- в съответствие с хипотезата по чл. 84, ал. 3 от СК се допълват документите за вписване на дете с обичайно местопребиваване в Република България в регистъра по чл. 113, ал. 1, т. 1 СК – чл. 7, ал. 2 от Наредба № 3 от 2014 г. ;

- се актуализира периодът, през който в Министерството на правосъдието следва да се представя на доклад за адаптирането и интегрирането на детето в семейството на осиновителите в съответствие с чл. 104, ал. 1 СК, изм. и доп., бр. 106 от 2023 г., (на всеки шест месеца в рамките на три години от допускане на осиновяването);

- с оглед на разпоредбата на чл. 112, ал. 5 СК и в съответствие с Наредба № 2 от 2014 г. за условията и реда за издаване и отнемане на разрешение за посредничество при международно осиновяване и за осъществяване и прекратяване на дейността на акредитираните организации като отделен текст се обособява задължението на осиновяващите чрез централния орган или чрез акредитираната организация по чл. 116 СК да предоставя в Министерството на правосъдието информация за затруднена адаптация и предприети действия за закрила на осиновеното дете, включително след изтичането на периода на следосиновително наблюдение;

3.2. Постигане на по-висока ефективност, прецизност и бързина на процесите, свързани с вписването н регистрите по чл. 113, ал. 1, т. 1 и 2 СК, даването на съгласие от министъра на правосъдието за осиновяване на дете с обичайно местопребиваване в Република България от лице с обичайно местопребиваване в чужбина и предпремането на специални мерки в случаите по чл. 112, ал. 6 от СК, съобразявайки висшия интерес на детето като:

- в съответствие с чл. 15 от Закона за закрила на детето е предвидено представяното от компетентната дирекция за социално подпомагане становище за интереса на детето за готовността му за международно осиновяване, да бъде съобразено и да съдържа информация за неговото мнение и нагласи, когато може да формира такива, както и за наличието или липсата на емоционална връзка с братя и сестри;

- съобразявайки Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване, съставена в Хага на 29 май 1993 г., е предвидена възможност за заличаване на дете от регистъра по чл. 113, ал. 1, т. 1 СК в случай на настъпването на обстоятелства, при които международното осиновяване не е в негов най-добър интерес;

- в случай че досието на детето бъде разглеждано от Съвета за осиновяване за определяне на подходящи осиновяващи или предприетата мярка за закрила бъде променена или продължена, регионалната дирекция за социално подпомагане предоставя актуален доклад за правен статус, отразяващ актуалната ситуация при детето и придприетите действията за определяне на подходящ осиновяващ в страната;

- се определя информацията, съдържаща се в заявлението на кандидат-осиновителите за вписване в регистъра по чл. 113, ал. 1, т. 2 СК, и се регламентира прилагането на снимков и видео-материал, представящ кандидатурата на осиновяващите.

При вземане на решение за определяне на подходящ осиновяващ Съветът се ръководи освен от посочените в Наредба 3 от 2014 г. критерии и от информацията за личността на осиновяващите и възможностите им да осигурят физическо, психическо и социално благополучие на детето. Водещ е интересът на детето, който е свързан с нуждата да бъдат намерени подходящите осиновители, които да се грижат за него и да му осигурят нормални условия за развитие. В този смисъл допълването на заявлението за вписване в регистъра по чл. 113, ал. 1, т. 2 с описание на условията на живот на осиновяващите и представянето на кандидатурата им посредством снимков и видео материал ще даде възможност да се придобие по-непосредствена представа за личността на осиновяващите от страна на Съвета по международни осиновявания и ще даде възможност за по-обективна преценка при определянето им като подходяща кандидатура за осиновяването на конкретно дете;

- с прецизиране на текстовете по чл. 13 от Наредба 3 от 2014 г., свързани с вписването в регистъра по чл. 113, ал. 1, т. 2 СК, и реализирането на осиновителния проект се очаква да се постигне оптимизация на периода, в който осиновяващите изчакват да им бъде отправено предложение за осиновяване, като се внася по-голяма яснота по отношение на

формата на прилаганите към заявлението за вписване документи и условията, при които конкретната кандидатура може да бъде разглеждана от Съвета по международно осиновяване. При това положение като краен резултат ще се намалят периодът и броят на вписани в регистъра осиновителни проекти, които не се разглеждат от Съвета по международни осиновявания поради липса на актуални документи за годност или годно годишно потвърждение;

- практиката през последните години при осиновяването на деца със специфики в здравословното и на висока възраст очерта необходимост от събиране на допълнителна информация за детето от акредитираните организации по чл. 116 СК, която да бъде представена на осиновителите, с оглед вземането информирано решение по отношние на готовността им да отговорят на специфичните потребности на детето. Тази необходимост обуслови регламентирането на тази възможност в чл. 30 от Наредба № 3 от 2014 г.;

- съобразявайки правата на детето, предвидени в Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване, съставена в Хага на 29 май 1993 г., Конвенцията на ООН за правата на детето от 20.11.1989 г. и Закона за закрила на детето, през последните години бе възприето като добра практика информация за осиновителите (най-често в писмо и снимки до детето) да бъде представена на детето, когато то е на и над десетгодишна възраст, за целите на подготовката за осиновяването. Същевременно бе установена ползата от поддържането на видео контакт между детето и осиновителите след задължителния личен контакт (за процедурите по общ ред) с оглед на успешното развитие и приключване на осиновителната процедура и добра адаптация на детето в осиновителното семейство. Установените безспорни ползи от посочените добри практики дава основание за включването им като елемент от осиновителната процедура по чл. 32, ал. 4 от Наредба 3 от 2014 г., като с допълнителна разпоредба се създава дефиниция на понятието „видео разговори“.

С прецизиране на разпоредбите по глава четвърта „Специални мерки за осиновяване“ се очаква, съблюдавайки най-добрия интерес и спецификите на тази особено уязвима група деца, да се повиши качеството на процедурите.

4. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба.

За изпълнение на предложения акт няма да са необходими финансови и други средства. Предложеният проект на акт няма да доведе до въздействие върху държавния бюджет.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз.

Проектът на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 от 2014 г. за условията и реда за водене на регистрите при международно осиновяване и даване на съгласие от министъра на правосъдието не съдържа разпоредби, въвеждащи актове на Европейския съюз, поради което не е приложена таблица за съответствие с правото на Европейския съюз.

Проектът на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 2014 г. не попада в хипотезата на на чл. 20, ал. 2 от Закона за нормативните актове, поради което не е извършена частична предварителна оценка на въздействието на проекта на акт.

Съгласно чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове проектът на нормативен акт, и мотивите към него са публикувани на интернет страницата на Министерството на правосъдието, както и на Портала за обществени консултации към Министерския съвет за 30-дневен срок за предложения и становища.